

ACTE PRIMER

Interior d'una casa de banys. El teatre representa una espaiosa sala menjador, amb porta al fòrum que comunica amb l'entrada de l'establiment, una altra a la dreta que dóna pas per l'escala principal a les habitacions interiors, i unes altres dues a l'esquerra que condueixen al jardí la primera i a la cuina la segona.

En alçar-se el teló es va fent de dia.

ESCENA I

COR interior, i després CALAUET.

COR: **Ninetes calderines,
amb goig el llit deixeu,
que toquen a matines
i s'aclareix el cel.
En tan magnífic dia,
hermoses, desitgem,
goseu²⁴ amb alegria
la festa del Remei.**

**Avui engalanades
pel poble sortireu:
avui vostres mirades
ens giraran el seny.**

24 «Gaudiu».

I, en tant,²⁵ àngels hermosos,
rendits a vostres peus,
beneirem joiosos
la festa del Remei.

Cantem i celebrem,
amb pau, tan gran diada;
cantem, que és arribada
la festa del Remei.

Quan el cor canta els últims versos, surt CALAUET refregant-se els ulls.

CALAUET: Bravo, bravo, calderins!
Bo és això: de porta en porta
anar fent la cantadeta
per despertar les xicotes!
Ira de bet!²⁶ Si pogués
córrer amb ells...! Però la sort boja,
per contrariar-me sempre,
em ferma aquí a totes hores
al servei dels patarrauxes,
bocatorts i mamanxoles.

ESCENA II

CALAUET i ANTÒNIA.

ANTÒNIA: Déu mos dongui molt bon dia!

CALAUET: Bon dia i bona hora, Antònia!
Ja us heu llevat?

25 Mentrestant.

26 Eufemisme per «reïra de Déu».

- ANTÒNIA:** Capsigrany!
No m'haig de llevar, si és hora
de desfer la xocolata
i endegar l'esmorzar?
- CALAUET:** Dona!
Podíeu fer tres sons més
i teníeu temps de sobra.
- ANTÒNIA:** Com hi ha món! Pots ben dormir
quan s'acosta aquella colla
de baladrers, que amb sons brams
tot Caldes fan anar en doina!
- CALAUET:** Vaja, Antònia, no digueu...
que han cantat coses molt bones.
- ANTÒNIA:** Què hi entens, tu, cap de lluç?
- CALAUET:** Què hi entenc? Alguna cosa!
I us dic que lo que ells cantaven
és millor que un coro d'ofra.²⁷
- ANTÒNIA:** Pesta us sec!²⁸ A tu, i a ells,
i al batlle²⁹ que comporta³⁰
tals escàndols, sens trencar-los
la vara entre cap i potes.
- CALAUET:** Ai...! Que ens hem llevat de futris!³¹
- ANTÒNIA:** Què rondines?
- CALAUET:** Res, Antònia.
Però les mosses, que no es lleven?

27 Probable referència al cant que podia acompanyar l'ofertori durant la missa.

28 «Que us assequi la pesta», expressió per maleir algú.

29 Oficial encarregat d'administrar justícia en un poble.

30 Tolerar.

31 De molt mal humor.

ANTÒNIA: Si es lleven? Si us plau, per força!³²

Que ahir l'amo em va ordenar
fer l'esmorzar un poc més d'hora.

CALAUET: I per què?

ANTÒNIA: Per què, tanasi?

Perquè els senyors que aquí posen³³
tenen gust d'anar al Remei
a sentir l'ofici amb orgue.

CALAUET: Doncs, no ens adormim: fem foc,
i arregem-los la gandòfia.³⁴
Tecla...! Paula...!

VEUS, dins: Ja baixem!

CALAUET: Hala! Que és tard i vol ploure!

ANTÒNIA: Si la Tuies s'enllestís...

CALAUET: La Tuietes rai, Antònia!
Com que és neboda de l'amo
i és pubilla, quan li *antoca*³⁵
s'està al llit fins a les nou.

ANTÒNIA: Doncs d'ençà que aquells taboles³⁶
han vingut a despertar-nos,
que en el mirallot s'enfloc³⁷
tot el cap, i s'estarrufa
els cabells com una boja.

CALAUET: És que en té, d'amagadets!

32 Expressió equivalent a «tant si vols com si no vols».

33 Allotjar-se.

34 Menjar de mala qualitat.

35 Per «*antoja*», ja que era comú entre catalanoparlants convertir el so de la jota castellana en una [k].

36 Tabalots.

37 Adornar excessivament.

I com que ara s'ha fet moda
portar al cap tant d'emalum...

ANTÒNIA: Vaja, vaja, que el temps vola
i si baixa el senyor Blai,
cridarà.

Se sent el toc de missa.

CALAUET: Doncs, mans a l'obra,
i a la cuina falta gent.

ANTÒNIA: Mira, escolta: a la parròquia
senyalen missa, i pensava
anar-me-n'hi.

CALAUET: En hora bona;
i en tornar ja trobareu
la minestra a punt de solfa.³⁸

Vinga el davantal... i els *chismes* *(Agafa alguns estris de cuina.)*
per començar la maniobra.

ANTÒNIA: Molta fressa i poca endreça.

CALAUET: Ja fareu més vós, tanoca!

ANTÒNIA: Més que tu no faràs mai
en ta vida, poca-solta.

CALAUET: Va, va! No disputem més.
I vejam què ha dut en Cosme.
Verge pura de la Gleva!
No n'hi ha poca, de virosta!³⁹

(Registra el cistell dels comestibles.)

ANTÒNIA: Vaja, doncs, me'n vaig a missa;
tu, entretant, obre la porta

38 Com cal.

39 Conjunt de coses de menjar.

i escombra el carrer i l'entrada;
després fes foc, i amb una olla
mitjaneta, perbulleix-me⁴⁰
els bolets que va dur en Nofre;
després mata l'aviram,
posa en remull l'escarola,
i en aquella plata fonda
fes dessalar les anxoves;
després escalfa el rostit
en el fogó de la vora
i amb poc foc en el del mig
col·loca-m'hi la cassola
per fer els escaldums⁴¹ quan vingui.

CALAUET: Escaldums? Valdran una hòstia
si els feu com els soleu fer!

ANTÒNIA: Calauet, és forta cosa
que sempre et burlis de mi!

CALAUET: Què m'haig de burlar, bojota! *(Se sent l'últim toc de missa.)*
Vaja, vaja, aneu a missa,
que la rematada⁴² toquen.

ANTÒNIA: Vejam si en faràs alguna.

CALAUET: Què haig de fer, si a la memòria
tinc tot lo que m'haveu dit!
I tractant d'aquestes coses,
ja sabeu que sóc un trumfo.⁴³

ANTÒNIA: Déu ho vulgui!

40 Coure una mica.

41 Guisat de carn.

42 El darrer dels tres tocs de campana amb què s'anuncia la missa major.

43 Tot un expert.

CALAUET: Vaja, Antònia,
que us hi divertiu!

ANTÒNIA: Adéu!

ANTÒNIA se'n va.

CALAUET: Vés al botavant,⁴⁴ marmota!
Ja em carreguen les rareses
d'aquest dimontri⁴⁵ de dona.

ESCENA III

CALAUET.

CALAUET: Dia i nit bufa i remuga;
com que aquí tot l'hi comporten,
ni els sants del cel la suporten
en diades de marfuga.⁴⁶
Jo ja ho veig... Va tan feixuga...!⁴⁷
Però la Tuietes manyaga,
que està tot el dia en vaga,⁴⁸
la podria bé ajudar...
La Tuies...? Val més callar,
que en el món, qui xerra, paga.

Pobre Nan de Cal Rumbós!
Trastocat per ella viu

44 Expressió equivalent a «vés a passeig».

45 Dimoni.

46 Malaltia en general, especialment epidèmica.

47 Carregada de feina.

48 Descansant.

i ella garla, encaixa i riu
amb quants a prop seu fan l'ós.⁴⁹
Com hi ha món, està galdós⁵⁰
que d'un jove tan complert
se'n burli així aquest cap verd
fent amb altres babarotes...!⁵¹
Ah, no! El que és amb xicotes,
qui més hi fa, més hi perd.
Jo, més prompte que la vista,⁵²
desfaria tot conveni
amb la Tuies, que té un geni
rampellut com un solfista.⁵³
Temps ha que vaig a la pista
d'alguns que li van detràs,
perquè veig que a cada pas
té amb l'un o l'altre un xiu-xiu...
Que bé diu aquell que diu:
«pensa mal i no erraràs»!

Ara sempre arma tabola⁵⁴
amb un dels que prenen banys:
un senyor que té un sac d'anys
i és més feixuc que una mola.
Si jo fos d'en Nan, la bola

49 Fer el beneit.

50 «És ben ridícul».

51 Fer en públic coses que caldria ocultar.

52 Ben ràpidament.

53 Persona carregada d'idees estranyes.

54 Fer gresca.

li donava,⁵⁵ a fe d'ell;
doncs si així juga amb un vell,
amb un jove, què farà...?
Què farà...? Clar i català:
qui fa un cove, fa un cistell.

ESCENA IV

CALAUET i DON SALDONI.

- SALDONI:** Buenos dies, Calauet!
CALAUET: Buenos dies, Don Saldoni!
SALDONI: Home, fa un fred del dimoni...
CALAUET: Què diu, ara? Que fa fred?
SALDONI: I que enyoro un bon abric!
CALAUET: *Pues*, a fe, no en sento gens.
SALDONI: Gairebé peto de dents.
CALAUET: Doncs vostè és molt fredolíc!
SALDONI: Els pagesos maleïts
mai sentiü fred ni calor.
CALAUET: S'equivoca, bon senyor:
també aquí ens bufem els dits;
però a nou d'octubre, mai,
que la morfra és molt templada.
SALDONI: L'alè de la matinada
és molt pèssim.
CALAUET: Això rai,
no es llevi tan dematí.

55 Rebutjar.

SALDONI: Ai, fill, bon consell em dónes;
però a voltes les persones
no poden en pau dormir.

CALAUET: Bona l'hem feta, Jeroni!⁵⁶
Que torna a sentir el dolor?

SALDONI: Altra cosa, que és pitjor.

CALAUET: Doncs ja el planyo, Don Saldoni.

SALDONI: Ja em pots plànyer! Però digues:
la Tuietes s'ha llevat?

CALAUET: (Quin bon nap n'hem arrencat!)⁵⁷
Sí, senyor; vàries amigues
l'han cridada no fa gaire,
i arranjades, tal com cal,
a la missa matinal
se n'han anat.

Saldoni: Embrollaire...!
Però si encara deu ser al llit.

CALAUET: (Sortim ràpid de l'apuro.)
Don Saldoni, li asseguro
que ara mateix ha sortit.

SALDONI: Calauet, que va de bo?

CALAUET: De bo va.

SALDONI: La maleïda.
A fe, a fe, me l'ha fregida.⁵⁸

CALAUET: (Qui te la fregeix sóc jo.)

SALDONI: M'ha fet fer un galant paper
dant-me cita.

56 «Sí que l'hem feta bona».

57 «Quin mal negoci».

58 Enganyar.

- CALAUET:** Va de bo?
- SALDONI:** Tal com sents.
- CALAUET:** Ah! Doncs això
són figues d'altre paner.
- SALDONI:** Potser que torni aviat.
- CALAUET:** (Allunyem-lo de la cita.)
Penso que ha anat a l'ermita
del Remei.
- SALDONI:** Tan lluny ha anat?
Vamos, s'ha burlat de mi,
però al fi em burlaré d'ella.
- CALAUET:** (Potser aquest babau cistella⁵⁹
es creu ser algun serafí!
Té una panxa com un bot...)⁶⁰
- SALDONI:** Jo li faré amainar veles.
- CALAUET:** (Aquests, perquè tenen peles,
es pensen rendir-ho tot.)
- SALDONI:** I hauries vist si ha sortit
el *trucha*⁶¹ de l'assistent
d'aquell mocós de tinent
que va arribar ahir a la nit?
- CALAUET:** (Embusteregem-lo⁶² més...)
Tirant-ne mil amoretetes
darrere de la Tuietes
ha fugit per aquests carrers.
- SALDONI:** M'has deixat estupefacto!

59 Beneitot.

60 Molt inflada.

61 Que la sap llarga.

62 Enganyar amb mentides.

I al sortir no li has dit res?

CALAUET: Com vol que jo l'hagi emprès,
si amb soldadots no m'hi tracto!

SALDONI: Vaig al Remei...

CALAUET: (Caus al llaç.)

SALDONI: I vejам si els trobaré.

Se'n va.

CALAUET: El millor que podrà fer.
Corre, beneit del cabàs!

ESCENA V

CALAUET.

CALAUET: Ja ho veus, Nan, com la minyona
t'enganya, amb tot i ser tendra!
Ja ho veus, com et porta a vendre
a tall de poc se me'n dóna!⁶³
Vejam, Nan, el que faràs
quan sàpigues el que passa;
si no li dónes carbassa...
ai, fill meu, que patiràs!
Doncs el que és jo, no m'avinc
a que així es burlin d'ell:
haig de desfer aquest farcell
o haig de perdre el nom que tinc.

Se'n va a la cuina.

63 Enganyar, fer una mala passada.

ESCENA VI

TUIETES.

TUIETES: Aguitant per la finestra
he vist córrer carrer avall
el Senyor Panxacontenta
més lleuger que un botavant.
Com dimontri aquella cita
que esperava amb tant afany
ha pogut deixar oblidada?
Deu tenir un nou trencacaps;
perquè, amb tot i ser el baboia⁶⁴
un vellot carregat d'anys,
diu que encara entre les mosses
fa conquestes a grapats.
Vegeu ara qui ho diria
de semblant cara de rap!⁶⁵
Jo tan sols he consentit
a donar cita al babau
després de pregar-m'ho molt
sa fillastra Doña Paz,
que, d'acord amb son cosí
el tinent dels de cavall,
li vol jugar alguna treta
que el seny li faci assentar.
Déu ho vulgui! Quant a mi,
m'interessa prendre-hi part,
pues Doña Paz m'ha promès

64 Persona massa crèdula.

65 D'aspecte molt irritable.

que, si surt bé del seu pla,
després s'empenyarà⁶⁶ amb l'oncle
perquè em deixi festejar
amb al Nan de Cal Rumbós,
que és el meu enamorat.
Va, veurem d'aquest enredo
què dimontri en sortirà.
Ai, Déu meu...!, ja queestic sola,
tant de bo vingués en Nan
per festejar una estoneta
d'amagat de l'oncle Blai!

ESCENA VII

TUIETES i després NAN. Romança de Tuietes.

TUIETES: Tots em fan la gara-gara⁶⁷
perquè diu que sóc bufona,
i més d'un quan m'enraona
de l'amor sent el trip-trap.⁶⁸
Però jo amb manya els faig comprendre
que, no sent cap tastaolletes,
en el cor de la Tuietes
un amor tan sols hi cap.

**Cor fidel, que està joiós
de l'amor de qui l'agita!
Cor fidel, que dolç palpita
sols pel Nan de Cal Rumbós!**

66 Insistir amb força a algú.

67 Fer afalacs.

68 Moviment com el del batec fort del cor.

Duo.

- NAN:** Bon dia, Tuietes! (Sortint.)
- TUIETES:** Ai, Nan, Déu te guard!
- NAN:** Et trobo soleta?
- TUIETES:** Només un instant.
- NAN:** L'Antònia?
- TUIETES:** És a missa.
- NAN:** Ton oncle?
- TUIETES:** És a dalt.
Tan sols per la cuina
trasteja en Calau.
- NAN:** D'aquest te'n pots riure,
pues, saps, m'és company.
Però digues, Tuietes,
que vindràs al ball?
- TUIETES:** Si l'oncle no em priva,
no hi faltaré pas.
- NAN:** I a fira?
- TUIETES:** Si hi puges
un poc cap al tard,
amb l'oncle o l'Antònia
de cert m'hi veuràs.
- NAN:** Així que el sol baixi
jo allí faré cap.
Ai, Tuietes hermosa i pitera,⁶⁹
per qui ploro, sospiro i gemego,
nit i dia rendit a Déu prego
que a ton oncle ablaneixi ja el cor.
- TUIETES:** Jo també per rendir-lo pledejo
sense perdre un moment l'esperança;
la perfídia, Nan meu, molt alcança
i ella al fi mudarà nostra sort.

69 Amb un bon cos.